

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

52-2

Brno 2011

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 52
Volume 52

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkey, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Olga Lečbychová, Marián Mazuch,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce

Adresa redakce

Adress

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 806/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2011

Náklad 450 kusů

Časopis je na seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2011 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 78. Ludvíkov pod Pradědem. Kostel Navštívení Panny Marie, stratigrafická sekvence v JV partii kostelní lodě (foto F. Kolář).

Abb. 78. Ludvíkov pod Pradědem. Die Mariä Heimsuchung Kirche, Schichtenfolge im südöstlichen Teil des Kirchenschiffs (Foto F. Kolář).

Wolny, G. 1862: *Kirchliche Topographie von Mähren, meist nach Urkunden und Handschriften I/4*, Brünn.

Resumé

Ludvíkov pod Pradědem (Bez. Bruntál), Kirche Maria Heimsuchung. Neuzeit. Kirchenareal. Rettungsgrabung.

LUKOV (OKR. ZLÍN)

Hrad Lukov. Středověk, novověk. Hrad. Záchraný výzkum.

Stavebně-rekonstrukční práce se zaměřily především na průzkum bývalé hospodářské budovy přiléhající k V obvodové zdi vnitřního hradu. Přestože byl objekt někdy v průběhu 17.–18. století zbourán a jeho podzemní prostory zasypány, byla dobře rozpoznatelná jeho poloha i půdorys díky kamenným relikvům obvodových zdí. Během výzkumu byly postupně odkrývány navážkové vrstvy zasypávaných sklepních prostor a zjistilo se, že v suterénu byl objekt členěn na 3 oddělené místnosti. Dále vyšlo najevo, že každá sklepní místnost byla zbudována v jiném časovém období. Dvě okrajové místnosti byly zastřešeny trámovým stropem, prostřední pak cihlovou klenbou. Pod podlahou jednoho sklepa byly nalezeny vrstvy z 15. století. Založení celého objektu lze pak datovat do 1. poloviny 16. stol. Z výzkumu pochází větší kolekce zlomků „lukovských“ kamenných kachlů a novověké keramiky (16.–17. stol).

V prostoru dolního hradu před Domem Rudolfa Matouše byl sledován výkop pro jímku, kde se podařilo zdokumentovat novověké souvrství. Zajímavým nálezem získaným při dohledu nad výkopovými pracemi byl velký fragment kamenné okenní kružby (rozměry asi 80x90 cm), který může pocházet ze sakrální stavby uváděné v písemných pramenech v prostoru horního hradu v průběhu 14.–15. století (obr. 79).

Ivan Čižmář

Obr. 79. Hrad Lukov. Okenní kružba ve tvaru čtyřlístu.

Abb. 79. Burg Lukov. Maßwerk in Form eines Vierpasses.

Resumé

Lukov (Bez. Zlín), Burg Lukov. Mittelalter, Neuzeit. Burg. Rettungsgrabung.

MAJETÍN (OKR. OLOMOUČ)

Intravilán obce. Mladohradištní období. Pohřebiště. Povrchový sběr.

V letních měsících roku 1981 bylo nalezeno v areálu JZD torzo lidského skeletu s kovovou „náušnicí“ ve vzdálenosti přibližně 15 m, další 2 lidské kostry. Veškerý materiál a dokumentace byla předána J. Kremplem na pracoviště olomouckého Památkového ústavu.

Soubor antropologického i osteologického materiálu a dva zlomky záušnice byly v roce 2010 předány do Vlastivědného muzea v Olomouci. Z místa označeného č. 1 pochází 60 ks fragmentů lidských kostí, 6 zubů a 26 ks z lidské lebky, z míst 2 a 3 je celkem 53 ks zlomků antropologického materiálu a 2 ks zvířecích kostí. Antropologický materiál náleží dospělým jedincům.

Jediný kovový nález, který napomáhá celkové dataci, představují 2 zlomky záušnice se zpětnou klikou. Ozdoba má celkový průměr 28 mm, síla drátku 4,5–4,6 mm a celková váha 9,51 g. Materiálová analýza šperku na expozituře olomouckého Puncovního úřadu konstatovala, že předmět tvoří ze 72 % olovo, 13 % cín a 15 % zaujímají jiné kovy. Olověné záušnice se na Moravě objevují spíše sporadicky, známé jsou například z pohřebiště v Nové Dědině (okr. Kroměříž) z hrobů č. 47 a 70 (Šikulová 1958, 116. tab.19/10, 11) nebo další 2 kusy jsou uváděny z pohřebiště v Mladči (Šikulová 1958, 155; Dohnal 1981, 258). Takto tvarovanou záušnici můžeme klást do mladohradištního období, nejspíše do 11. století.

Lukáš Hlubek

Literatura

Dohnal, V. 1981: Mladohradištní pohřebiště na Olomoucku. *Archeologické rozhledy* 33, 258–268.

Šikulová, V. 1958: Moravská pohřebiště z mladší doby hradištní. *Pravěk východní Moravy I*, 88–162.

Resumé

Majetín (Bez. Olomouc). Frühes Mittelalter. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

METYLovice (OKR. FRÝDEK-MÍSTEK)

Kostel Všech svatých, p. č. 149/1. Novověk. Kostel, hřbitov. Záchranný výzkum.

V roce 2009 proběhl v souvislosti se stavbou „Revitalizace centra obce“ záchranný archeologický výzkum kolem kostela Všech svatých v obci Metylovice. Kostel se nachází přibližně ve středu obce, v bezprostřední blízkosti hlavní silnice pokračující na J do Frýdlantu a na SZ do Palkovic. Plocha výzkumu se omezila na prostor mezi již odebranou původní a plánovanou hřbitovní zdí. Přes relativně malý stavební zásah do prostoru kolem kostela bylo narušeno 32 kostrových hrobů spadajících do staršího novověku, konkrétně 16.–17. století. Je tedy pravděpodobné, že se zde pohřbívalo ještě před vysvěcením (1653) či dokonce před dokončením (někdy po roce 1577) kostela sv. Vavřince (dnes Všech svatých). V severní části plochy se nekropole zužovala zpět ke kostelu a archeologické situace zde nebyly zjištěny, což lze říci i o okolí márnice a trojúhelníkové ploše JV od kostela, kde stavební výkopové práce rovněž probíhaly. Byly zde nalezeny i fragmenty pozdně středověké keramiky (15. století), svědčící o starším osídlení této části obce, ale pouze jako intruze v novověkých vrstvách.

Peter Kováčik, Martin Moník

Resumé

Metylovice (Bez. Frýdek-Místek), Všech svatých Kirche, Parz. N. 149/1. Neuzeit. Kirche, Kirchhof. Rettungsgrabung.

MIKULČICE (OKR. HODONÍN)

Hradiště Mikulčice-Valy, akropole, plocha „Palác 2010“ (č. 86). Starohradištní a středohradištní období. Hradiště, sídliště, hroby. Ověřovací výzkum.

V roce 2010 byla v Mikulčicích zahájena realizace přeshraničního česko-slovenského projektu ESF „Archeologický park Mikulčice-Kopčany“, část označená pracovním „kostely“. Záměrem projektu je vyzdvížení půdorysů zděných staveb v Mikulčicích do podoby nízkých zídek a tím atraktivnější těchto objektů pro návštěvníky památky. Na slovenské straně má projekt přispět k památkové obnově a nové prezentaci kostela sv. Margity Antiochijské. Hlavním partnerem projektu je Masarykovo muzeum v Hodoníně, vedlejším partnerem na české straně Archeologický ústav AVČR, Brno, v. v. i.; hlavním partnerem na slovenské straně je Obec Kopčany, vedlejším partnerem Rímskokatolická cirkev, farnost Kopčany.

Mikulčické pracoviště ARÚB zajišťuje u každého z objektů archeologickou přípravu pro stavební práce. Cílem ověřovacího archeologického výzkumu je revize a dopl-

nění výsledků původního výzkumu z 50.–60. let minulého století. Dílčími úkoly jsou ověření a detailní dokumentace reliktů staveb, řešení statigrafických, chronologických, stavebně-historických a stavebně-technologických otázek. Archeologická část prací končí překrytím reliktů staveb geotextilií a opětovným zahrnutím. Poté jsou na povrchu terénu, přesně nad původními půdorysy (ale na dostatečné mezivrstvě) založeny nové stavby v podobě nízkých kamenných podezdívek.

V první fázi výzkumu jsou odstraněny recentní navažky. Poté je začištěn a nově dokumentován terén dosažený v 50.–60. letech. Následně jsou kladeny detailní řezy ke sledování statigrafických a stavebně-historických otázek. Současně jsou odebírány vzorky pro exaktní analýzy. Principem všech uvedených prací je maximální šetrnost k intaktním archeologickým terénům v zájmu jejich uchování pro budoucí bádání.

Jako první akce v rámci projektu „kostely“ byl v letních a podzimních měsících 2010 zkoumán prostor „paláce“, podrobený výzkumu již v roce 1958–59 pod vedením J. Poulíka (1975). Ukázalo se, že dnes dochovaný půdorys není zcela autentickým reliktem stavby. Negativ „paláce“ zjištěný v 50. letech byl v následujících letech vícekrát upravován a doplňován ve snaze prezentovat objekt návštěvníkům památky v podobě odkryté výzkumem. Nakonec byl tento záměr opuštěn, objekt byl zasypán a půdorys stavby vyskládán plochými kameny v úrovni povrchu terénu.

Řezy vedené při novém výzkumu 2010 přes „zdivo“ prokázaly, že v jádru jde o autentický negativ s intaktními zbytky původního základového zdiva, resp. maltového lůžka. Byla potvrzena šířka celé stavby přibližně 10 m. V případě délky stavby došlo ke korekci: průkazně doložená minimální délka stavby nečiní 26 m, jak se uvádí v literatuře (Poulík 1975), ale pouhých přibližně 20 m. Skutečnou délku „paláce“ neznáme, protože celé západní ukončení stavby chybí – bylo snad zničeno mladohradištním osídlením.

Mocnost kulturní vrstvy v místě „paláce“ je relativně velmi malá. Toto původně patrně nejvýše položené místo akropole bylo v minulosti silně přirozeně erodováno a současně porušováno antropogenními zásahy včetně moderní orby (Poláček 2010; max. nadm. v. 161,90 m). Proto se u „paláce“ na rozdíl od kostelů nedochovala souvislá destrukční křivka – byla patrně odříznuta orbou a zachovala se jen v těch místech, kde proklesla do výplňových jam. To jsou také jediná místa, kde bylo možné sledovat výraznější sídlištní statigrafii. Nikde se však nedochovala kompletní stratigrafie od povrchu k podloží – vše bylo výzkumem v 50. letech odstraněno. Původní úroveň podlahy „paláce“ neznáme – nacházela se ještě nad nejvyšší (v roce 2010) dochovanou úrovní intaktních archeologických sedimentů (blok zeminy nad objektem 353 s nadm. v. 161,36 m). To je také nejspíš hlavní důvod, proč se nedochovalo prakticky nic z hmotné výbavy „paláce“.

Zahloubené sídlištní objekty v prostoru „paláce“ reprezentovaly v naprosté většině struktury starší než je stavba. Je zřejmé, že funkčně s „palácem“ nesouvisely. Největší pozornost byla věnována objektům v superpozici se stavbou. Z nich nejdůležitější poznatky přinesla jáma 346, překrytá zdivem stavby v blízkosti jejího jihovýchodního